

ГОРДІСТЬ ПРОТИ СМИРЕННЯ

Біблійні тексти для дослідження:

1 Івана 1:9; 2:15–17; Луки 18:9–14; Євр. 11:24–26; Луки 22:24–27; Филп. 2:3–8.

Пам'ятний вірш:

«Бо кожний, хто підноситься, буде понижений, а хто понижується, буде піднесений!» (Луки 14:11).

Усі ми знаємо людей з великим Его, котрі вважають, що ніколи не помиляються. Або, можливо, ви знайомі з особою, котра намагається все контролювати й ніколи не сприймає зауважень чи конструктивної критики. А може, ви спілкуєтеся з тим, хто постійно перебуває в конфлікті з ближніми або має «дар» принижувати інших.

Прочитавши цей абзац, ми, напевно, відразу ж подумали про інших, але насправді кожен з нас має насамперед подумати про себе. Указуючи пальцем на інших та вважаючи, що гордість нам не прищипана, ми обманюємо себе.

Ми всі боремося з гордістю. Усі переживали моменти, коли намагалися мати гарніший вигляд, краще діяти, грамотніше говорити, видаватися ліпшими за навколишніх, бо такі вважали себе кращими за них, принаймні в чомусь. Однак ми повинні завжди пам'ятати: кожен з нас безмежно цінний, бо ми створені Богом і за нас помер Христос.

Цього тижня ми досліджуватимемо, як гордість може впливати на наші стосунки з Господом та іншими людьми, а також розглянемо, чого Біблія навчає нас щодо смирення перед людьми й Богом.

Неділя, 12 квітня

СТИСНУТІ ПАЛЬЦІ ГОРДОСТІ

Гордість. Роздумуючи про цю рису, ми можемо уявити собі гордо-го політика, багату або видатну людину (а також пригадати павича). Гордість — це відчуття, що ми важливіші або кращі за інших людей.

Гордість уперше у Всесвіті з'явилася в Люцифера, херувима-хоронителя, котрий перебував у безпосередній присутності Бога. Нам невідомо, коли і як у його серце закралася егоїстичні думки, але ми точно знаємо, що ці думки підштовхнули Всесвіт до великої боротьби. Ми бачимо, що характер сатани протилежний характеру Бога (пор. Ісаї 14:12–14 і Филп. 2:5–11). Відколи диявол посіяв сумнів у свідомості Адама та Єви і спокусив їх любити себе більше, ніж Господа, наш світ бореться з наслідками гріха.

Прочитайте уривок 1 Івана 2:15–17. Що ці тексти повідомляють про гордість і любов до світу? Який урок ми можемо почерпнути зі слів апостола? _____

Чи може гордість бути позитивною? Важливо розуміти, що прагнення до досконалості; визнання й цінування дарів і здібностей, якими наділив вас Бог, не обов'язково є гордістю. Згідно зі Святим Письмом, існує правильний вид любові до себе. Згадайте заповідь Ісуса в Євангелії від Марка 12:31, де Він закликає любити ближнього, як ми любимо самих себе, але це завжди безкорислива любов. Також коли люди відчують присутність Господа у своєму житті або цілеспрямовано рухаються до високої доброї мети (див. 1 Тим. 3:1), це не пиха. Однак якщо людина не віддає Господу славу за те, що Він здійснив у її житті, — це гордощі.

Ми маємо пам'ятати: власні статки, здібності й досягнення не визначають нашу цінність. Натомість наша цінність завжди коріниться в Господі, бо все, що ми маємо, походить тільки від Нього. Ніколи не забуваймо це!

Запитайте себе: чи не вважаю я себе кращим/кращою за інших? Як власна гордість може впливати на наші стосунки з Богом та людьми?

ПІЗНАЙТЕ СЕБЕ

Двоє чоловіків ідуть до церкви молитися. Один з них — поважний старець. Перед початком богослужіння він стає попереду громади, щоб його бачили всі парафіяни. Він молиться вголос, дякуючи Богові за власну доброту. Другий чоловік, маргінал суспільства, стоїть у дальньому кутку церкви. Його очі затуманені сльозами через гніт гріха, що обтяжує душу. Нещасний падає на коліна, шепочучи у відчай: «Боже, будь милосердний до мене, грішного!»

Прочитайте уривок Луки 18:9–14. Що ви думаєте про цих двох чоловіків? Що сказав про них Ісус? Який важливий урок міститься для нас у цій історії? _____

Нам дуже легко звеличувати себе. Іноді це стає нашою другою натурою — розповідати іншим про наші досягнення і про те, які ми хороші. Однак самі по собі ці речі не мають жодного значення в очах Неба. Адже, за словами Христа, «кожний, хто підноситься, — буде понижений, а хто себе понижує, — піднесений буде!» (Луки 18:14). Він також радить нам займати на весільній гостині останнє місце, надавши господарям можливість виявити нам честь (див. Луки 14:8–10). Це «перевернуте» Царство, про яке навчає Ісус, протилежне нашим сподіванням. «Христос може спасти лише того, хто визнає себе грішником» (Е. Уайт. Наочні уроки Христа. С. 158).

Усвідомивши свій справжній стан гріховності та відчайдушну потребу в Христі, ми можемо прийти до Нього з упевненістю: «Якщо ж визнаємо свої гріхи, то Він вірний і праведний, щоб простити нам гріхи й очистити нас від усякої неправедності» (1 Івана 1:9).

Що більше ми наближаємося до Христа, то більше усвідомлюємо свою гріховність і недостойність. «Існує тільки один шлях пізнання самого себе. Ми повинні дивитися на Христа. Саме незнання Його приводить людей до високої думки про власну праведність» (Е. Уайт. Наочні уроки Христа. С. 159).

Отже, що Бог думає про гордих? Ось Його чітка відповідь: «Бог гордим противиться, а покірним дає благодать» (1 Петра 5:5).

Коли ви востаннє відчували Божу благодать у своєму житті? (Фактично ми повинні відчувати цю благодать щодня). Ми та-

кож маємо виявляти благодать до інших. Проведіть деякий час у молитві, просячи Господа впокорити вас під Його міцну руку, щоб Він вас підняв Свого часу (див. 1 Петра 5:6).

Вівторок, 14 квітня

МОЙСЕЙ, ПОКІРНИЙ СЛУГА

У пишних залах єгипетського палацу панували розкіш, ідолопоклонство й розбещеність. «Мойсей був навчений усієї єгипетської мудрості, був сильний у своїх ділах та словах» (Дії 7:22). Життя, сповнене влади, багатства й популярності, було легким та привабливим, однак Мойсей обрав щось зовсім інше. «Як історик, поет, мислитель, полководець і законодавець він не знав собі рівних. Хоч йому міг належати тодішній світ, він, однак, володів моральною силою, аби відмовитися від звабливих перспектив багатства, величі, слави, та вирішив “краще... терпіти з Божим народом, ніж тимчасово мати насолоду від гріха”» (Е. Уайт. Патріархи і пророки. С. 246).

Прочитайте уривок Євр. 11:24–26. Чому Мойсей обрав інший шлях і впокорився волі Господа? _____

Смирення, виявлене Мойсеєм в наступні роки, вражає, особливо якщо зважити, якою могутньою людиною він був та яка перспектива відкривалася перед ним. Однак через імпульсивний гріховний учинок (див. Вих. 2:12) він втратив почуття самовпевненості й самодостатності. Серед гір, які стали для нього стінами Божої школи, Мойсей, відкинувши гордість, упродовж 40 років отримував від Господа виховання й освіти, необхідні для того, щоб вивести Ізраїль з рабства та привести до Обітованої землі. Влада, багатство, слава перспективного життя в Єгипті блякнули в порівнянні з вічністю. Владика Всесвіту покликав його дуже наполегливо й конкретно, і Мойсей пішов за Ним.

Найвищу оцінку характеру цього ізраїльського вождя дає Слово Боже: «А той муж, Мойсей, був найлагідніший за всяку людину, що на поверхні землі» (Чис. 12:3, переклад І. Огієнка). Подумайте, наскільки іншим було б його життя й лідерство, якби він виявив гордість у кожній з наступних великих подій: з'явлення Бога в полум'яному кущі, карі в Єгипті, перехід через Червоне море, забезпечення наро-

ду небесною манною, безпосереднє спілкування з Богом, отримання Десяти Заповідей, видобуток води зі скелі.

Подумайте про своє життя. Чи можуть ваші рідні або друзі сказати, що ви смиренна, лагідна людина? Однак самі по собі ми не можемо бути смиреними, оскільки гріх є частиною нашого життя. І саме тому ми так потребуємо Ісуса!

Прочитайте наведений нижче старий християнський псалом та подумайте, чи це про вас.

1. Я жадаю Ісуса більше, ніж срібла чи золота;
Я жадаю належати Йому більше, ніж мати незліченні багатства;
Я волю мати Ісуса більше, ніж будинки чи землі.
Я волю, щоб мене провадила Його пробита цвяхом рука.

Приспів:

Більше, ніж бути королем величезної країни
Або перебувати у владі гріховної пристрасті.
Я волю Ісуса понад усе,
Що може дати цей світ.

2. Я жадаю Ісуса більше, ніж людських оплесків;
Краще я буду вірний Його дорогій справі;
Я волю Ісуса більше, ніж всесвітньої слави.
Краще я буду вірний Його святому Імені.
3. Він прекрасніший за рідкісні лілеї;
Він солодший за стільниковий мед;
Він усе, що потрібно моему голодному духові.
Я волю мати Ісуса, щоб Він керував моїм життям.

Середа, 15 квітня

НАЙБІЛЬША ОБРАЗА

Уявіть, що ви — учень Ісуса. Поруч із Ним ви подорожуєте, їсте, спите й навчаєтеся в Нього, коли Він перетворює незліченну кількість життів, зокрема і ваше. Народ юрмиться навколо Христа, і ви усвідомлюєте: як добре, що Він обрав вас одним із дванадцятьох найближчих до Нього людей. Тоді ви починаєте запитувати: хто ж є найбільшим з усіх учнів?

Прочитайте уривок Луки 22:24–27. Тут міститься відповідь Ісуса на суперечку учнів щодо величі. Яке одне твердження відображає суть звістки Ісуса? _____

Можна було б подумати, що після постійного тривалого спілкування з Ісусом подібні суперечки назавжди припиняться. Проте сталося інакше.

Учні мали б задовольнятися своїм високим покликанням, однак у їхніх серцях зросла гордість, і кожен з них вважав себе кращим за інших. Це легко — дозволити таким думкам домінувати в нашому розумі. Але ми отримали попередження: «Ніщо так не ображає Бога і не загрожує людській душі, як гордість та самодостатність. З усіх гріхів — це найбільш безнадійний та невиліковний» (Е. Уайт. Наочні уроки Христа. С. 154).

Це дуже серйозне застереження для нас. Наша гордість ображає Бога більше за будь-що інше; цю рису характеру важко подолати, бо ми часто ставимося до неї легковажно. Через власну самодостатність ми не спроможні реально оцінити себе, адже гордість засліплює. Нам потрібно зупинитися, поставити собі діагноз і попросити Господа відкрити нам очі щодо нашого справжнього стану, бо гордість може бути чинником номер один, який утримує нас від близьких стосунків з Богом.

Якщо ви усвідомлюєте, що тільки Господь може видалити гордість та егоїзм з вашої душі, зупиніться й помоліться такою молитвою: «Господи, візьми моє серце, бо я сам не можу його віддати. Це Твоя власність. Очисти його, бо я сам не можу зберегти його чистим для Тебе. Спаси мене, незважаючи на мій характер, мої слабкості та нехристоподібні риси. Відтвори мене й обнови, піднеси мене до чистої, святої атмосфери, де щедрий потік Твоєї любові може омити мою душу» (Е. Уайт. Наочні уроки Христа. С. 159).

Четвер, 16 квітня

ПОГЛЯНЬТЕ НА НЬОГО

Прочитайте текст Луки 22:27. Яка ключова звістка для всіх послідовників Христа міститься в цьому вірші? _____

На протипагу прагненню учнів бути найбільшими та їхньому переко­нанню, що вони кращі за інших, ми бачимо Ісуса — найвищий приклад смирення. Він сказав: «Я ж серед вас як Той, Хто обслуговує» (вірш 27). Спаситель щодня дарував усе необхідне нужденним навколо Нього, бо був сповнений милосердя до людей — овець без пастиря. Він знав, що людський рід потребує Його понад усе в житті, хоч мало хто усвідомлював цю просту істину. Ісус залишив Небеса, аби померти за грішників, сподіваючись, що вони зрозуміють Його акт благодаті й відгукнуться на Його запрошення мати з Ним стосунки.

Прочитайте уривок Филп. 2:3–8. Що тут сказано, про те як ми повинні жити у світлі Голгофського хреста? _____

Ісус здійснив усе. Він усе витримав. Коли ми зупиняємося, щоб споглядати Його — по-справжньому і чисто, — то не можемо не усвідомити нашу нечистоту, нашу скверну і нашу відчайдушну потребу в Ньому.

Коли ми споглядаємо Христа, усе інше (особливо ми самі й наша уявна велич) блякне до цілковитої нікчемності. Подвиг Ісуса та Його безмежна любов до Свого творіння стають у центрі уваги. Коли ми дивимося на Нього, наше «Я» неодмінно зникає.

Ісус... Яке прекрасне могутнє Ім'я. Він — утілення смирення. Коли наші відкриті серця дізнаються про Нього, коли ми зрозуміємо, що Він здійснив для нас, і коли дозволимо Його словам життя проникнути в нашу свідомість, то збагнемо, наскільки ми насправді горді й жалюгідні. Якщо Його учні, котрі перебували з Ним і навчалися від Нього, боролися з гордістю, ми не можемо обманювати себе, що чимось відрізняємося від них. Зрештою, ми можемо зростати в наших взаєминах з Ісусом, тільки якщо смиренні.

Просто зараз проведіть більше часу зі своїм Спасителем. Візьміть Біблію, ручку, щоденник або аркуш паперу та знайдіть тихе місце (можливо, навіть на вулиці). Попросіть Бога пом'якшити ваше серце і промовити до нього. Перепишіть Псалом 138, слово в слово. Які слова особливо запам'яталися вам під час написання?

П'ятниця, 17 квітня

ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ:

«Що ближче ми підходимо до Христа і що ясніше бачимо чистоту Його характеру, то ясніше побачимо надмірну гріховність гріха і тим

менше будемо бажати підносити себе. Ті, кого Небо визнає святими, найменше бажують афішувати власні чесноти» (Е. Уайт. Наочні уроки Христа. С. 160).

«Славі передує покора. На найпочесніше місце серед людей Небо обирає працівника, котрий, подібно до Івана Хрестителя, упокорює себе перед Богом. Учень, який найбільше уподібнився до дитини, — найефективніший у праці для Бога. Небесні істоти можуть співпрацювати з тим, хто не прагне звеличити себе, а працює для спасіння душ...

Але якщо люди звеличують себе, вважаючи, що без них великий Божий план не матиме успіху, тоді Господь робить так, що вони залишаються осторонь...

Для учнів Ісуса було недостатньо лише знати природу Його Царства. Вони потребували такого перетворення серця, яке привело б їх до гармонії з принципами цього Царства... Простота, самовідданість, довірлива любов дитини — це ті властивості, які цінує Небо. Це ознаки справжньої величі...

Щира покаюнна душа дорогоцінна в Божих очах. Він відзначає людей Своєю печаткою не за їхнім становищем, багатством чи силою інтелекту, а через те, що вони — одне з Христом» (Е. Уайт. Бажання віків. С. 436, 437).

Запитання для обговорення:

1. Що додатково про гордість і смирення можна дізнатися з наступних уривків? Матв. 23:12; Псал. 25:9; 149:4; Якова 4:6, 10.
2. Подумайте: коли ви востаннє «виставляли напоказ свою доброту»? Як це вплинуло на ваші стосунки з Богом або з людьми, перед котрими ви демонстрували свою доброту?
3. Що вам потрібно змінити у своєму житті, аби впокоритися перед Господом та зміцнити свої взаємини з Ним?

Підсумок: Гордість може бути однією з найбільших перешкод на шляху зростання у взаєминах з Богом. Відчуваючи себе самодостатніми та не усвідомлюючи власної потреби в стосунках із Господом, ми просто не шукатимемо їх. На противагу цьому, Ісус був найскромнішою Людиною на Землі і найдосконалішим прикладом того, як можна мати близькі взаємини з Богом.

ЧАСТИНА I: ОГЛЯД

Основні тексти:

Бут. 11:5; Ісаї 14:12–14; Чис. 12:3; Луки 18:9–14; Псал. 20:6.

Минулого тижня ми досліджували визначений Богом діагноз духовної хвороби Лаодикії: «Адже ти кажеш: Я багатий, розбагатів і нічого не потребую! А не знаєш, що ти і нужденний, і мізерний, і вбогий, і сліпий, і голий!» (Об'явл. 3:17).

Апокаліптичний пророк Іван викриває проблему духовної гордині, яка бере свій початок у зосередженості на своєму «я», у надмірній увазі до власного еґо.

Сувора реальність полягає в тому, що без Бога ми неспроможні подолати свій еґоїзм. Тому щиро дякуймо Господу за те, що вістка Біблії — це відповідь на нашу проблему, проблему, яка стосується кожного з нас.

ЧАСТИНА II: КОМЕНТАР

Упродовж тижня ми досліджуватимемо урок про гординю, щоб зрозуміти, як діє цей гріх, та усвідомити його небезпеку. Наше дослідження побудуємо за такою схемою:

1. Насамперед простежимо за зародженням гордині на Небі, у серці Люцифера, котрий вирішив узурпувати владу Бога (див. Ісаї 14:13).
2. Далі проаналізуємо діяльність будівельників Вавилонської вежі, котрі постановили «створити собі ім'я», збудувавши вежу до небес (див. Бут. 11:4)
3. Насамкінець складемо порівняльну характеристику деяких гордих та смиренних осіб, а саме: фараона і Мойсея, Навуходоносора й Даниїла, фарисея й митника із притчі Ісуса (див. Луки 18:9–14). За основу візьмемо тексти Притчі 11:2; 27:1, 2.

1. Гординя Люцифера. Уривок Ісаї 14:12–15 — це ключова інформація щодо гордості Люцифера; вона викладена в контексті пророцтва Ісаї проти Вавилону (вірші 3–23). Цікаво, що мова цьо-

го пророцтва проти Вавилонського царя/Люцифера нагадує мову апокаліптичного докору, адресованого Лаодикійській церкві. Обидва звинувачення стосуються тверджень, які «ти [Люцифер/Лаодикія] говорив» (вірш 13; пор. Об'явл. 3:17). Як і в посланні до Лаодикійської церкви, у пророцтві Ісаї зроблено акцент на п'ятьох особистих заявах Люцифера: я «підіймуся», я «поставлю», я «сяду», я «підіймуся», я «уподібнюся Всевишньому». Як і у випадку з Лаодикією, пророцтво Ісаї описує несподіваний поворот, коли звучить вирок: «Але ти скинутий у шеол – у земні глибини безодні» (вірш 15). В обох пророцтвах натхненні автори відображають самовихваляння (виявлене в гордовитому «я»), яке однозначно засуджене.

Зважаючи на цей контекст, звернімо тепер увагу на розповідь про падіння Люцифера. Ця історія сповнена глибоких духовних уроків. Розгляньмо їх крок за кроком:

- *Ім'я «Люцифер».* Це ім'я походить від латинського *lux fērrē* – «носії світла», що є перекладом єврейського *гейлел* – «світло, яскрава ранкова зоря», яке співзвучне з вигуком під час поклоніння Богові «алелуя». Отже, як підказує семантика його імені, глибинним прагненням Люцифера, його найбільшим бажанням серця (вірш 13) було стати об'єктом поклоніння.
- *Його вознесіння.* Щоб стати об'єктом поклоніння, Люцифер мав намір піднятися з того місця, де перебував, до престолу Господа, «вище Божих зірок». Ідея руху вгору повторюється кілька разів з метою підкреслити цю амбіцію. Насамперед ключове дієслово, яке описує цей рух, – *alá* («підійматися») – використане двічі: як перше й останнє з дієслівної низки у фразах: «Піднімуся на небо» (вірш 13) та «підіймуся понад високі хмари» (вірш 14). Цей висхідний рух знову відлунюється в дієслові *'arim* – «звеличу», що буквально означає «підняти вгору» – у цьому випадку трон Люцифера. Отже, Люцифер мав зухвалий намір поставити свій трон «вище Божих зірок», тобто понад найвищими зірками.
- *Бажане місце призначення.* Люцифер прагнув досягти «Гори Зборів». Паралельний уривок у книзі Єзекіїля (28:16) говорить про святу «гору Божу», що означає місце Божого храму, де збирається народ Господа для поклоніння Йому. Текст Ісаї 14:13 уточнює, що це місце розташоване «на далекій північній

горі»; так у Біблії зображене найвище становище, місце Бога — місце поклоніння Йому на Небесах. Така сама фраза використана і в тексті Псал. 48:2, де вона позначає місце храму.

- *Глибинне прагнення.* Розповідь завершується викриттям справжнього наміру Люцифера: «Уподібнюсь Всевишньому» (вірш 14). Це останні зафіксовані слова Люцифера в цьому уривку. Біблійна оповідь виявляє зухвале богохульство гордині в усій її пихатості: бажання уподібнитися Богові. Завершальні тексти уривка застерігають нас щодо наслідків: гордість, яка намагається узурпувати найвище місце на Небі — місце Самого Бога, призведе до того, що її носій стане «нужденим, і мізерним, і вбогим, і сліпим, і голим» (Об'явл. 3:17) та буде «скинутий у шеол — у земні глибини безодні» (Ісаї 14:15).

2. Гордість Вавилона. Мова, якою описано діяльність будівничих Вавилона, перегукується з мовою розповіді про створення світу, чітко вказуючи на їхній намір узурпувати роль Творця й ототожнити себе з Ним. Цей намір уже був передбачений у попередньому розділі — у родоводі Ноевих синів, де заснування Німродом Вавилонського царства зображено за допомогою технічного терміна *reshit* — «початок», «початковість» (Бут. 10:10). Це те саме слово, яким починається розповідь про Божий акт Творіння (1:1).

Будівничі Вавилонської вежі виявляють таке саме прагнення, що й Німрод, — зайняти місце Бога. Фраза *вайй'омер Елогім* — «і сказав Бог» (Бут. 1:3, 6, 9 та ін.), яка визначає ритм творчої діяльності Господа, використана тут щодо самих будівничих: *вайй'омеру* — «і сказали вони» (Бут. 11:3, 4, переклад І. Огієнка). Слово, що відображало звершення Богом Творіння, *вайегі* — «і сталося» (1:3), тепер використане для опису досягнення будівельників Вавилона як *ваттегі* — «і сталася... для них» (Бут. 11:3, переклад І. Огієнка).

Лексика, використана в повідомленні про Божу нараду при створенні людини, — *наасé* — «створимо» (Бут. 1:26), з'являється в інформації про нараду будівничих: «створимо собі ім'я» (Бут. 11:4). Їхнє бажання створити собі ім'я — це узурпація Божого права, адже лише Він має владу «звеличити ім'я» якоїсь людини (Бут. 12:2), і лише Він Сам може «зробити Собі вічне/славне Ім'я» (Ісаї 63:12, 14, переклад І. Огієнка; Ерем. 32:20).

Отже, будівельники Вавилону мають ті самі амбіції, що й Люцифер. Вони, як і Люцифер задовго до них, прагнули піднятися до місця Бога, до «брами Божої» (Бав-Ел). Історія закінчується іронічною грою слів у назві вежі: *Бав-Ел*, «брама Божа» (назва цього самовпевненого будівельного задуму), приводить до *балалъ* – «змішання», «замішання» (11:9).

3. Горді й покірні. Біблія не містить абстрактного есе про гординю й покору. Чесноти й вади люди найкраще сприймають через дії окремих осіб у конкретних подіях. Саме тому в Біблії вчення про гордість і смирення проілюстроване через протиставлення гордих і покірних людей: Каїн та Авель, Яків та Ісав, Йосип і його брати, фараон і Мойсей, Даниїл і Навуходоносор. У нашому уроці ми розглянемо лише протиставлення між фараоном та Мойсеєм.

Фараон і Мойсей. На початку книги Вихід обидва чоловіки стикаються з дивовижною присутністю Бога. Однак вони відгукуються на це по-різному. Мойсей реагує на Господа, ставлячи два запитання. Перше запитання зосереджене на ньому самому: «Хто я?» (Вих. 3:11). Він відчуває свою мізерність перед Богом та невідповідність завданню, яке має виконати. Друге запитання Мойсея стосується самого Господа: він хоче пізнати Його (див. Вих. 3:13) й налагодити взаємини з Ним.

А фараон, почувши про Бога, відмовляється визнати Його існування. На відміну від Мойсея, єгипетський цар відкидає можливість пізнати Його (див. Вих. 5:2). Фараон не бажає визнати існування Бога, бо вважає себе богом. Він протривить Божественному повелінню відпустити ізраїльтян, щоб вони могли святити суботу (див. Вих. 5:6–9), натомість переобтяжує ізраїльтян ще важчою роботою. З Мойсеєм «Господь спілкувався віч-на-віч» (див. Втор. 34:10), а фараон продовжував відкидати Бога й відмовлявся впокоритися перед Ним (див. Вих. 10:3). Мойсей був найлагіднішою людиною на Землі (див. Чис. 12:3), натомість фараон запам'ятався як найзарозуміліший з усіх (Вих. 7–10; пор. Неєм. 9:10).

ЧАСТИНА III: ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

Порада для вчителя 1: Як ми можемо помирати для себе? Як зберігати смиренний дух у служінні нашому Творцеві? Для глибшого розгляду відповідей на ці запитання, прочитайте наведені нижче роздуми й обговоріть їх із класом.

Для роздумів: Господь наділяє кожного з нас як духовними, так і природними дарами, аби благословити Свою Церкву. Це може бути спів, проповідування, навчання, допомога, гостинність, євангелізація, переказ історій тощо. На жаль, дуже легко втратити з поля зору Дарувальника талантів та звеличити людину.

- **Як ми можемо залишатися смиренними, служачи Господу дарами, які Він дав нам для прославлення Його?**
- **Які небезпеки пов'язані з гордощами та самозвеличенням?**
- **Чому смирення важливе в усіх сферах життя, а особливо в служінні Господу?**

Обговоріть свої відповіді на ці запитання у світлі визнання Павла: «Я щодня помираю» (1 Кор. 15:31). Як Павло радить нам здійснювати це? Чому така «смерть» важлива для смирення й успішного служіння Господу?

Порада для вчителя 2: Розділіть ваш клас на малі групи та визначте кожній групі по двоє біблійних персонажів для вивчення контрасту між гордістю і смиренням: Каїн проти Авеля, Авраам проти Лота, Ісаак проти Ізмаїла, Яків проти Ісава, Йосип проти своїх братів, Даниїл проти Навуходоносора. Дайте кожній групі час для розгляду протиставлення та підготовки короткої презентації за результатами свого дослідження. Запросіть їх поділитися своїми ідеями із класом.

Каїн проти Авеля (Бут. 4): Порівняйте значення імен Каїна й Авеля, їхній вибір жертви, а також проаналізуйте діалог між Господом і Каїном.

Авраам проти Лота (Бут. 13): Розгляньте ставлення кожного з них до вибору землі.

Ісаак проти Ізмаїла (Бут. 17; 21): Порівняйте випадки сміху в розповіді. Пізніше поміркуйте над тим, як Ісаак змирився з тим, що його мали принести в жертву (Буття 22).

Яків проти Ісава (Бут. 27): Порівняйте ставлення братів до первородства та обговоріть їхню зустріч після багаторічної розлуки (Бут. 33).

Йосип проти своїх братів (Бут. 37): Порівняйте реакцію братів Йосипа на його сни з їхнім страхом перед помстою Йосипа (Бут. 50).

Даниїл проти Навуходоносора (Дан. 1; 3; 4): Розгляньте благородне смирення Даниїла перед наказом царя. Порівняйте спробу Навуходоносора узурпувати верховенство Бога (Дан. 3) з його досвідом глибокого смирення (Дан. 4).